

עין משפט
נר מצוה

מ.ב.

אלו נאמרין פרק שביעי סוטה

מסורת הש"ס

א א מ"י פ"ז מהלכות מלכים הלכה ג ספג עשין קכ:
ב ב מ"י שס הלכה ג:

תורה אור השלם

1. ויהי הוא בשער בגימון ושם בעל פקדת השמן יראיהו בן שלמיהו בן זננה והחפש את ד'מיהו הנביא לאמר אל הכשרים אתה נפל ירושלמי למה צנין דכתי' ודבר הרי ק"ש דכתי' זה ודברת צם והיא נאמרת ככל לשון אלה צנין דכתיב זה אמירה הרי פרשת ודוי מעשר הרי כתיב זה אמירה והיא נאמרת ככל לשון אמר רבי חגי נאמר כאן הגשה ונאמר להלן הגשה ונגשו הכהנים בני לוי מה נגישה שא' להלן בלשון קודש אף כאן בלשון קודש עד כדון כרבי עקיבא דלמר לשונות ריבויין הן כרבי ישמעאל דלמר לשונות כפולין הן ברם מאי אמר ר' חייא בר אבהו נגישה ונאמר להלן נגישה ונגש מהו אל הערפל מה להשם לשון הקודש אף כאן לשון הקודש ו' מסמנרה ללא ופקדו שרי לבאות ברמש העס ואחרי כן ונגש הכהן ודבר אל העס כמר דמתקן להון הוא משמע לון:
2. כי עדרת תוף גלמוד ואש אכלה אהלי שחרו: איוב טו לד
3. ואמרת בלבקב מי ילד לי את אלה ואני שבוכה וגלמודה גלה וסוחרת ואגלי מי יגדל הן אני נשארתיו לבדי אלה איפיה הון:
4. יום מלכנו החלו שרם חמת מין מן הן את לצצום: והשן ז ה גם הוא לי לישועה בי לא לפניו תוף יבוא: איוב יג טז
6. לא ישב בקרב ביתי עשה רמיה דבר שקרם לא יפון לגנדי עיני: תהלים קמז
7. כי לא אל חפץ רשע אקה לא יגדך רע: תהלים ה ה
8. והיה כפרקם אל המלחמה ונגש הבוהן ודבר אל העם: דברים כ ב
9. ואמר אלהם שמע ישראל אתם קרבים היום למלחמה אל איביכם אל ירך לבכם אל תיראו ואל תחפזו ואל תעצבו מפניהם: דברים כ ב
10. ויקומו האנשים אשר נקבו בשמות ויחזיקו בשיביה וכל מעשריהם הליבשו מן השלל וילבישום ויעלום ויאבלום וישקום ויסכום וינהלום בחמרם וכל בושל ויביאום ירחו עיר התמרים אצל איהם וישבו שומרון:
11. כי יי אלהים החלק עמכם להלחם לכם עם איביכם להושיע אתכם: דברים כ ד
12. ויהי קול השופר החלק ויחוק מאד משה ודבר האלהים יענגו שבוטו: שמות ט טז
13. ודברו השטרם אל העם לאמר מי האיש אשר נקב בית ה' ולא יקבו ילד וישב לביתו וימות במלחמה ואיש אחי יתקננו: דברים כ ה

משוח מלחמה. נראה הרי משוח מלחמה צענה שמדבר אל העם כיד דקדמי צפרק אלו נאמרין (לעיל דף ג). מקרא ככורים כיד משוח דהתם סליק מיניה דמי לעיל מיניה ואלו נאמרין בלשון קודש אבל תימה למה הקדים פרק זה קודם פרק עגלה ערופה והלא שנה משוח מלחמה בצא אחרונה אחריו כולן ויש לומר דהתם הקדים פרשת עגלה ערופה פרשת מסך דאיידי צפרשת המלך נקט צמריה פרשת עגלה ערופה אבל הכא צבא לפרשה מקדים משוח מלחמה משוח דוטרתי מיליה ופסיק וסדי להו וד'ת ולימני לעיל פרשת משוח מלחמה דכמי פרשת עגלה ערופה יש לומר ללא שייך למימר פרשת משוח מלחמה שהרי לא נתנה משוח מוות קריאה אלא משוח המראה: **הבי קאמר שנאמר** ודבר. ירושלמי למה צנין דכתי' ודבר הרי ק"ש דכתי' זה ודברת צם והיא נאמרת ככל לשון אלה צנין דכתיב זה אמירה הרי פרשת ודוי מעשר הרי כתיב זה אמירה והיא נאמרת ככל לשון אמר רבי חגי נאמר כאן הגשה ונאמר להלן הגשה ונגשו הכהנים בני לוי מה נגישה שא' להלן בלשון קודש אף כאן בלשון קודש עד כדון כרבי עקיבא דלמר לשונות ריבויין הן כרבי ישמעאל דלמר לשונות כפולין הן ברם מאי אמר ר' חייא בר אבהו נגישה ונאמר להלן נגישה ונגש מהו אל הערפל מה להשם לשון הקודש אף כאן לשון הקודש ו' מסמנרה ללא ופקדו שרי לבאות ברמש העס ואחרי כן ונגש הכהן ודבר אל העס כמר דמתקן להון הוא משמע לון:

סגן לאו ממונה הוא. ואם תאמר הא אמרין צננהדרין פרק כהן גדול (דף יט). כשהוא נחמס אחרים כל העס עובדין זה אמר זה והמנונה ממצעו ומניח כשהוא עומד צוורה נחמס את האחרים סגן ומשוח מלחמה עומד צימיו ואמר רב פפא ש"מ מהא מנתימתין תלת שמע מינה היינו סגן היינו ממונה יש לומר ודאי ממונה היה לדברים שמיניהו אחיו הכהנים דלדון (וימא דף כח). אמר להם הממונה אבל מן התורה אין לו שום מנוי ושררה יותר על אחיו הכהנים ואינו אלא כעין מינוי אמרכל גויצנר שגידולוהו אחיו הכהנים:

מאפה
על אחיהם וישבו שומרון וגו' על
אין מרחמין עליכם אל ירך
לבכם מפני צהלת סוסים
אל תיראו ואל תחפזו וגו' אל ירך
לבכם מפני צהלת סוסים

י ויהי הוא בשער בגימון ושם בעל פקידות ושמו יראיה בן שלמיהו בן הנניה ויתפש את ירמיהו הנביא לאמר אל הכשרים אתה נופל ויאמר (לו) ירמיהו שקר איני נופל א' אל הכשרים וגו' וכת' ויתפש' (6) ירמיהו וביאורו אל השרים וא"ר אלעזר כל עדה שיש בה הנופה מאוסה כנדה שנאמר ² כי עדרת הנף גלמוד ³ שכן בכרכי הים קורין לנדה גלמודה מאי גלמודה גמולה (3) מבועלה ואמר ר' אלעזר כל עדה שיש בה הנופה לסוף גולה כתיב הכא כי עדרת הנף גלמוד וכת' התם ³ ואמרת בלבבך מי ילד לי את אלה ואני שבוכה וגלמודה גולה וסורה וגו' א"ר ירמיה בר אבא ⁶ ארבע כיתות אין מקבלות פני שכינה בת ליצים וכת הניפים וכת ⁶ שקרים וכת מספרי לשון הרע כת ליצים דכתיב ⁴ משך ידו את הוצצים כת הניפים דכתיב ⁵ כי לא לפניו הנף יבא בת שקרים דכתי' ⁶ דובר שקרים לא יכון לנגד עיני כת מספרי לשון הרע דכתיב ⁷ כי לא אל חפץ רשע אתה לא יגורך רע ¹⁰ צדיק אתה ה' לא יגור במגורך רע:

הדרן עלך אלו נאמרין

משוח מלחמה אבשעה שמדבר אל העם בלשון הקודש היה מדבר שנאמר והיה כקרבכם אל המלחמה ונגש הכהן זה כהן משוח מלחמה ודבר אל העם בלשון הקודש ויאמר אליהם שמע ישראל וגו' על אויביכם ולא על אחיכם לא יהודיה על שמעון ולא שמעון על בנימין שאם תפלו בידם ירחמו עליכם כמה שנאמר ¹⁰ ויקומו האנשים אשר נקבו בשמות ויחזיקו בשיביה וכל מערומיהם הליבשו מן השלל וילבישום וינעלום ויאכילום וישקום ויסכום וינהלום בחמורים ויבא כל בושל ויביאום ירחו עיר התמרים אצל אויביכם אתם הולכים שאם תפלו בידם לבכם אל תיראו ואל תחפזו וגו' אל ירך לבכם מפני צהלת סוסים

וציחצוה הרבות אל תיראו מפני הושיע וישפעת הקלגסין אל תחפזו מקול קרנות אל תעצבו מפני קול צווחות ¹¹ כי ה' אלהיכם ההולך עמכם הם באין בנצחונם של בשר ודם ואתם באים בנצחונם של שמים פלשתיים באו בנצחונם של גלית מה היה סופו לסוף נפל בחרב ונפלו עמו בני עמון באו בנצחונם של שובך מה היה סופו לסוף נפל בחרב ונפלו עמו ואתם אי אתם כן כי ה' אלהיכם ההולך עמכם להלחם לכם וגו' זה מחנה הארון: **גמ'** מאי קאמר הכי קאמר שנאמר ודבר ולהלן אומר ¹² משה ידבר והאלהים יענגו בקול מה להלן בלשון הקודש אף כאן בלשון הקודש תנו רבנן ונגש הכהן ודבר אל העם יכול כל כהן שירצה ת"ל ¹³ ודברו השופרים מה שוטרים בממונה אף כהן כממונה ואימא כהן גדול דומיא דשוטר מה שוטר שיש ממונה על גביו אף כהן שיש ממונה על גביו כהן גדול נמי האיבא מלך על גביו בעבודתו קאמר ואימא סגן לאו ממונה הוא דתניא ¹⁴ אמר רבי חנינא סגן הכהנים למה סגן ממונה שאם אירע בו פסול כהן גדול נכנס ומשמש תחתיו: ואמר אליהם שמע ישראל: מאי שנא שמע ישראל אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי אמר: להן הקודש כרוך הוא לישראל אפילו לא קיימתם אלא קריאת שמע שחרית וערבית אי אתם נמסרין בידם: אל ירך לבכם אל תיראו כו': תנו רבנן ² פעמיים מדבר עמם אחת בספר ואחת במלחמה בספר מה הוא אומר שמעו

גמולה גדולה כמו ויגמל (בראשית כא):
משך ידו הקב"ה מהיות את לוט"ם:
לא יגורך רע לא יגור עמך רע.
וגו' מספרי לשון הרע כתיב דכתיב צהריה פרשתא כי אין צפיהו נכונה וגו':

הדרן עלך אלו נאמרין

משוח מלחמה כהן (6) שנתרצה לכך שנאמר ונגש הכהן וצננהרל פריך מאי קאמר: ויקומו האנשים. כתיב גבי פקח בן רמליהו שנלחם עם אחו דבדרי הימים ששבו בני יהודה הרבה ושם היה נביא עודד שמו והוכיחם לבני ישראל ואמר להם צחמת ה' על בני יהודה נתנס צידכם והייתם כהם לאין מרפא ועתה אתם אומרים לכבוש אותם לעבדים שמעוני והשיבו את השביה וגו': לכל כושל כל הכושלים צהריה שאיני יוכלין לילך צרגליהם: להלן סוסים. קנף סוסים קרוי כלה"ט בלשון המקרא: קלגסין. חילות: הגפס תריסין. מגיפין ופוגרין ומנצבין התריסין זה סמון לזה כדי שישקשו זה על זה והקול נשמע כקול המון לאיים על שכנגדם: שופך. שר צבא דרעורי': **גמ' מאי קאמר**. היכי יליף לשון הקודש מהכא: **דומיא דשוטר**. תירוץ הוא. השופט ממונה על השוטר ששוטר עשי לנגוס את מי שינוה השופט לכוף: ו**אימא סגן**. מדבר דברים הללו דהא ממונה הוא ויש ממונה על צביו: למה סגן ממונה. לאיזה דבר הוא ממונה ומוקו: שאם אירע דור. אבל צעוד של אירע פסול לכהן גדול אין לסגן גדולה של כלום: **מאי שנא שמע ישראל** למה מתחיל בלשון זה: פעמיים מדבר עמכם בספר כשהוא מאלרס: שמו

(6) ז"ל על ג. (6) ז"ל יחיה צימיהו, (א) ז"ל כהן. (7) סנהדרין קב. ע"ש, (8) ז"ל שקרים. כ"א בסנהדרין, (1) [שבת קמט]: חגיגה יב: סנהדרין א"ה. (1) יומא לג. ע"ש מור מ: ע"ש, (1) ס"א שנתרצה רש"א, (ט) ע"י ירמיה ה, (י) ע"ש י, (י) ז"ל לך, (3) וע"ש חוסי יומא טו: ד"ה אמר להס ומוסי ממונת ק. ד"ה אמר:

(6) נב' ומכיו יתפש רדיאה בן שלמיהו צימיהו: (6) שם גמולה דא מבעלה:

מוסף רש"י
משך ידו את הוצצים. משך הקב"ה את ידו מן הוצצים שלא להתקרב אלם (סנהדרין קב). לא יגורך רע. היינו מספרי לשון הרע. דכתיב במרה תאלד דדברי כז איש דמים וגו', ועוד דכתיב במרה קרבי הוות קרב פמוח ברום וגו' (סח).

הדרן עלך אלו נאמרין על אויביכם אתם הולכים. לפיך המתקין במלחמה (דברים כ ג). למה סגן ממונה הוא. אירע בו פסול לכהן גדול. אבל כל זמן שבא יאלע בו פסול אין הסגן עובד שום עבודה צבול (יחזקאל ט. ע"ש ש"י: למה סגן ממונה).

הגהות הב"ח
(6) נב' ומכיו יתפש רדיאה בן שלמיהו צימיהו: (6) שם גמולה דא מבעלה:

מוסף רש"י
משך ידו את הוצצים. משך הקב"ה את ידו מן הוצצים שלא להתקרב אלם (סנהדרין קב). לא יגורך רע. היינו מספרי לשון הרע. דכתיב במרה תאלד דדברי כז איש דמים וגו', ועוד דכתיב במרה קרבי הוות קרב פמוח ברום וגו' (סח).

הדרן עלך אלו נאמרין על אויביכם אתם הולכים. לפיך המתקין במלחמה (דברים כ ג). למה סגן ממונה הוא. אירע בו פסול לכהן גדול. אבל כל זמן שבא יאלע בו פסול אין הסגן עובד שום עבודה צבול (יחזקאל ט. ע"ש ש"י: למה סגן ממונה).